

Tutkimuksen tuki yhdistää kirjastoja Euroopan reunalta toiselle

Eurooppalaiset yliopistoverkostot edistävät yliopistojen kansainvälistä yhteistyötä koulutuksessa, tutkimuksessa ja innovaatiotoiminnassa. Samalla verkostot luovat yliopistojen henkilöstölle mahdollisuuksia kansainväliseen liikkuvuuteen, yhteistyöhön ja kokemusten vaihtamiseen. Tutustuimme henkilöstövaihtovierailulla Carlos III de Madrid -yliopiston kirjaston tarjoamiin palveluihin Madridissa. Lisäksi osallistuimme STI – *International Conference on Science, Technology and Innovation Indicators* -konferenssiin Granadassa.

Eurooppalaisia yliopistoverkostoja

Euroopan unionin Erasmus+-ohjelman *Eurooppalaiset yliopistot* (*European Universities*) -aloite rakentaa eurooppalaista koulutusalueita tavoitteenaan kehittää koulutusta, tutkimusta ja innovaatioita, lisätä liikkuvuutta ja edistää tietoon perustuvaa taloutta, työllisyyttä ja hyvinvointia. Aloitteen 44 korkeakouluverkostossa on mukana yli 340 korkeakoulua 31 Euroopan maasta. Suomalaisia korkeakouluja on mukana kaikkiaan 14 yliopistoverkostossa.

Itä-Suomen yliopisto (UEF) muodostaa yhdessä yhdeksän muun eurooppalaisen yliopiston kanssa YUFE – *Young Universities for the Future of Europe* -yliopistoverkoston. Itä-Suomen yliopiston lisäksi mukana ovat Antwerpenin yliopisto Belgiasta, Bremenin yliopisto Saksasta, Carlos III de Madrid (UC3M) -yliopisto Espanjasta, Essexin yliopisto Iso-Britanniasta, Kyprosen yliopisto, Maastrichtin yliopis-

to Alankomaista, Nicolaus Copernicus -yliopisto Puolasta, Rijekan yliopisto Kroatiaasta ja Tor Vergata -yliopisto Italiasta. Jatkorahoituskausi ulottuu vuoden 2026 lopulle.

YUFE-verkoston tavoitteena on kehittää koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tasa-arvoisuutta, joustavuutta, monimuotoisuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Lisäksi pyritään vahvistamaan rakenteellista yhteistyötä korkeakoulujen, työelämän, voittoja tavoittelemattomien järjestöjen, päättäjiä ja kansalaisyhteiskunnan kesken.

Yliopistoverkostoja kehittävää tutkimusta

YUFE-verkoston alla toimii myös tutkimuksen ja opetuksen kehittämishankkeita. Yksi näistä on YUFERING – *YUFE Transforming Research and Innovation through Europe-wide Knowledge Transfer* -hanke, joka edistää avointa tiedettä ja kehittää YUFE-verkoston yhteistä tutkimus- ja innovaatio-ohjelmaa. UEFin koordinoimissa

Samankaltaiset kysymykset ovat ajankohtaisia Suo- men ja Espanjan yliopistokirjastoissa.

alahankkeissa kehitetään tutkijanura- ja palkitsemisjärjestelmämallia, joka huomioisi monipuolisesti tutkijan ansiot tutkimuksessa, opetuksessa, johtamisessa ja tiimityössä sekä yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa. Avoin tiede kytkeytyy läpileikkaavasti kaikkiin osa-alueisiin.

Avoimen tieteen indikaattoreita kehitetään myös UC₃M:n koordinoimassa *Full Open Science* -alahankkeessa. Hankkeen tavoitteena on edistää tutkijoiden käytännönläheistä näkökulmaa avoimeen tieteseen, lisätä avoimesti saatavilla olevien julkaisujen, tutkimusaineistojen ja opetusmateriaalien määrää ja yhteiskunnallista vuorovaikutusta, kehittää tutkijoiden ja kirjaston avoimen tieteen tuen välistä yhteistyötä ja sitouttaa tutkimusryhmiä avoimeen tieteseen.

Madridilaisia yliopistokirjastoja

Osana YUFERING-hankkeen yhteistyötä vierailimme UC₃M-yliopistossa Madridissa ja osallistuimme STI – *International Conference on Science, Technology and Innovation Indicators* -konferenssiin Granadassa. STI-konferenssissa UEF- ja UC₃M-tiimi piti yhteisesityksen *Open Science Assessment and Incentives at the YUFE Alliance*. UC₃M-vierailua isännöi yliopistokirjasto, ja ohjelmaan sisältyivät vierailut UC₃M:n tutkimuspalveluihin sekä La Universidad Autónoma de Madrid (UAM) -yliopiston kirjastoon. UAM on puolestaan UEFin ja

UC₃M:n yhteistyökumppani YERUN – *Young European Research Universities Network* -verkostossa.

UC₃M on vuonna 1989 perustettu monialainen valtionyliopisto, jossa työskentelee 23 000 opiskelijaa ja 2 200 opettajaa ja tutkijaa. Yliopisto toimii neljällä kampuksella, jotka jakautuvat osin tieteenaloittain ja osin aluepoliittisesti. Getafen kampukselle on keskitetty humanistiset, viestintä- ja informaatiotieteet sekä oikeus- ja yhteiskuntatieteet, Leganésin kampukselle tekniset tieteet ja Madrid-Puerta de Toledo -kampukselle maisteriopinnot. Colmenarejon kampus tarjoaa eri tieteenalojen tutkinto-ohjelmia Colmenarejon kaupungissa 40 kilometrin päässä Madridista.

Vuonna 1968 perustettu UAM on monialainen valtionyliopisto, jonka Cantoblancon ja lääketieteellisellä kampuksella työskentelee 31 000 opiskelijaa ja 3 200 opettajaa ja tutkijaa. Sekä UC₃M että UAM tarjoavat kandidaatin-, maisterin- ja tohtorinopintoja sekä maksullisia tutkinto-ohjelmia. Usean kampuksen rakenne näkyy myös yliopistokirjastojen organisaatioissa, joissa kullakin kampuksella on oma kampuskirjastonsa. Kampuskirjastojen lukumäärä näkyi myös kirjastohenkilöstön määrässä: UC₃M:n kirjastossa työskentelee vajaa sata ja UAMin kirjastossa runsas sata henkilöä.

Jaettuja haasteita ja prioriteetteja

Kirjastovierailujen keskustelut toivat esille, miten samankaltaiset kysymykset ovat ajankohtaisia Suomen ja Espanjan

yliopistokirjastoissa. Kirjastoesittelyissä nousivat esille sellaiset suomalaisestakin kirjastokeskustelusta tutut asiat kuin kirjastopalvelujen ja -aineistojen digitalisaatio, transformatiivisten e-aineistosisojen kohonneet kustannukset, uudet avoimen tieteen ja tutkimuksen tuen palvelut sekä kirjastohenkilökunnan osaamisen kehittäminen. Suomalaisen korkeakoulujen käytännöistä erosivat yliopiston virkaan nimittämiseen ja virkauralla etenemiseen vaadittavat valtion virkamiestutkinnot, jotka kirjastonjohtajat nimesivät myös kirjastohenkilöstön rekrytoinnin ja urakehityksen yhdeksi haasteeksi.

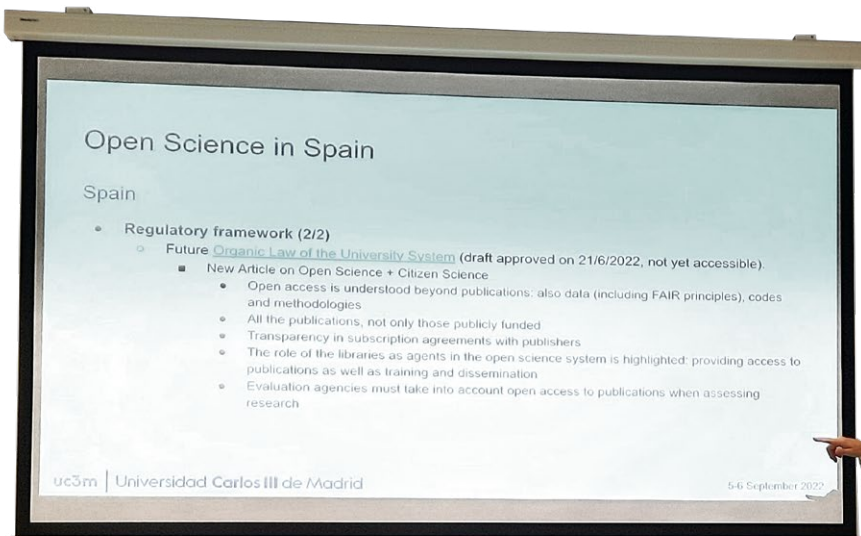
Sekä UC3M:n että UAM:n kirjastopalvelut vastaavat hyvin suomalaisen yliopistokirjastojen palveluita. UC3M:n tutkimuksen tuen palveluihin sisältyvät julkaisutietojärjestelmä, avoimet julkaisu- ja data-arkistot sekä tutkijoiden julkaisuluetteloiden laadunvalvonta. Tämän lisäksi kirjastot tarjoavat tekijänoikeuksia, CC-lisenssejä ja muita immateriaalioikeuksia koskevaa neuvontaa sekä kansallisiin

opetuksen ja tutkimuksen arviointeihin liittyviä tukipalveluja. Arviointeihin liittyen kirjasto neuvoo tutkijoita muun muassa julkaisujen laadun arvioinnissa, julkaisukanavien valinnassa ja bibliometrisissä analyyseissa. Suomen pienen kielialueen näkökulmasta kadehdittava oli UC3M:n espanjankielisten avointen oppimateriaalien tarjonnan ja käyttäjäkunnan laajuus.

Kriittistä tieteentutkimusta

Vuodesta 1988 toteutettu *STI – International Conference on Science, Technology and Innovation Indicators* -konferenssi järjestetään vuosittain, vuorovuosin Alankomaissa Leidenin yliopistossa sekä vaihtuvassa isäntäyliopistossa. STI 2022 -konferenssin järjesti ENID (European Network of Indicator Designers) sekä Granadan yliopiston Viestinnän ja dokumentoinnin tiedekunta. STI 2022 -konferenssiesitykset ovat avoimesti saatavilla Zenodossa <https://zenodo.org/communities/sti2022grx?page=1&size=20>.

Konferenssin otsikon *From Global*

Raul Aguilera kertoi avoimen tieteen tilanteesta ja tulevaisuudesta Espanjassa. Kuvaaja: Maria Pietilä.

Indicators to Local Applications alle oli koottu teemoja kuten tutkimus- ja innovaatiotoiminnan indikaattorien kehittäminen, tutkimuksen metadatan kehittäminen, vastuullinen tutkimuksen arviointi, vertaisarviointiprosessit, julkaisujen kieleen pohjautuvat metriikan vääristymät ja sukupuolten tasa-arvo sekä etninen diversiteetti julkaisumetriikan pohjalta tarkastellen.

Konferenssissa tuotiin esille sekä uusia tapoja hyödyntää metriikkaa että metriikan heikkouksia. Innostavia olivat useammassakin tutkimuksessa esitellyt Wikipedian käyttömahdollisuudet altmetriikan tiedonlähteenä. Synkempiä olivat tutkimukset englannin kielen valta-aseman haittavaikutuksista ei-englanninkielisten maiden tutkimusjulkaisemisen määrään, laatuun, näkyvyyteen ja vaikuttavuuteen. Kielikysymysesitysten sarja päättyi onneksi toiveikkaasti esitykseen monikielistä tiedeviestintää edistävästä Helsinki-aloitteesta.

Avointa julkaisemista käsiteltiin monista eri näkökulmista: tutkimuksen kohteena olivat niin avoimen julkaisemisen eri tyypit, vaikuttavuus, maantieteelliset erot ja kirjoittajuuden määritelmät. Tutkimuseettisinä kysymyksiä tarkasteltiin muun muassa tiedevilppiä, saalistajajulkaisuja, Google Scholar -profiilien itseviittauksia ja yritysrahoitteisen tutkimuksen intresiristiriitoja. Silmiä avaava oli Ladders4Action -ajatushautomon perustajan

ja toimitusjohtajan tohtori Addy Adela-lainen omaelämäkerrallista kerrontaa ja tutkimustietoa yhdistävä esitys tiedeyhteisön ja tutkimusrahoituksen etnisestä ja sukupuolittuneesta eriarvoisuudesta.

Avartavaa kansainvälisyyttä

Vierailumme madridilaisiin yliopistoihin osoittaa, että ainakin UC3M:n ja UAM:n kirjastojen palvelut ja ajankohtaiset kehittämiskohteet ovat varsin samoja kuin suomalaisissa yliopistokirjastoissa. UC3M:ssä avointen oppimateriaalien kehittämistyö saattoi olla pidemmälläkin kuin suomalaisissa yliopistoissa. Myös kirjastoammatillisen keskustelun ajankohtaiset teemat olivat varsin yhteneväiset eikä kirjastojen toimintakulttuureistakaan tavoittanut silmiinpistäviä eroja. Eurooppalainen kirjastoammatillisuus on varsin yhteisesti jaettu.

Myös STI-konferenssi ylitti odotuksemme temaattisessa monipuolisuudessaan ja tieteellisessä korkeatasoisuudessaan. Esitelyjen tutkimusten tuoreet ja kriittiset kysymyksenasettelut, tutkimuskohteet ja analyysit herättelivät ja ravistelivat totuttuja ajatuksiamme. Aiheet olivat myös tiedepoliittisesti relevantteja. Tieteentutkimuksesta ja bibliometriikasta kiinnostuneille voimme lämpimästi suositella STI-konferenssia. Ensi vuonna STI järjestetään Leidenissa 27.–29. 9. 2023.

Kirjoittajat

KATRI RINTAMÄKI
Itä-Suomen yliopisto
katri.rintamaki@uef.fi

MARIA PIETILÄ
Itä-Suomen yliopisto
maria.pietila@uef.fi